

XV Nordiska Arkeologmötet

Det XV Nordiska Arkeologmötet 1978 ägde rum i Sverige tiden 11—17 september. Det uppdelades på ett egentligt möte på Gotland 11—15 september och en efterföljande exkursion till Öland och Kalmar 16—17 september. Ämnet för mötet var *Skepp — Hamnar — Handel*. Gotlandsdelen av mötet bestod av föreläsningar och diskussioner på Borgen i Visby med exkursioner till gotländska fornlämningsplatser den 13 september och kortare utfärder dels till norra Gotland dels till Stora Karlsö den 14 september. Antalet deltagare var ca 250 från samtliga nordiska länder.

Organisatoriskt fungerade mötet mycket väl. Såväl mötesprogram som mottagningar, middagar etc. kunde därför hållas inom utsatta tidsgränser, vilket naturligtvis ökade behållningen av aktuella aktiviteter.

Föredragsprogrammet hade förberetts på så sätt att ett förtryck av mötesföredragen utsänts till samtliga kongressdeltagare ca en månad före själva mötet. Därigenom torde samtliga deltagare haft gott om tid att sätta sig in i de olika ämnena. Själva mötesföredragen var därför också tänkta som sammanfattningar av de publicerade materialen. Fler-talet föredragshållare genomförde även sina föreläsningar som sammanfattningar.

Så något om föredragens innehåll. Första dagen ägnades åt handelsproblem. Inledningsföredraget, skrivet av *Carl Cullberg*, *Jørgen Jensen* och *Egil Mikkelsen*, hade titeln "Udvekslingssystemer i Nordens forhistorie". Själva föredraget tog upp en rad av den moderna arkeologins teorier med tillämpningar på nordiska material. Föredrags-hållarnas avsikt var att genom viss provokation få igång en diskussion om bl. a. metodfrågor, något som också lyckades. Lite fler föredrag av den här typen skulle innebära nytt liv i vår nordiska forskningsdebatt.

Även *Ulla Lund Hansens* föredrag om romarhandeln och *Pekka Saavas'* om betal-

ningsmedel under förhistorisk tid var väl underbyggda men väckte genom sin mera konventionella uppbyggnad ej samma debatt som indelningsanförandet. Andra dagens förmiddag ägnades åt handelsvägarna med föredrag av *Heid Gjøstein Resi* om vikingatida handel i västeuropa och *Anna-Liisa Hirviliuto* om östhandels vägar. Under eftermiddagen avhandlades hamnfrågor med föredrag av *Asbjørn Hertig* från Bergen, *Helgi Þorláksson* från Island och *Per Lundström* rörande östersjöhamnar. Särskilt *Per Lundströms* föredrag intresserade oss svenska arkeologer, som ju också, inspirerade av de resultat *Lundström* hittills nått, söker efter liknande hamnar såväl efter svenska sydkusten som västkusten.

Tredje och fjärde mötesdagarna ägnades så åt exkursioner och korta presentationer medan den femte ägnades åt marinarkologi. I samband med sistnämnda visade *Carl Olof Cederlund* en marinarkologisk utställning på Gotlands fornsal. *Ole Crumlin-Pedersen* och *Arne Emil Christensen* talade sedan om inventeringar, dokumentation och tolkning av vunna resultat, allt utifrån utförda undervattensundersökningar. *Sibylla Haasum* avslutade med en koncis sammanfattning av de problem kulturminnesvården ställs inför då det gäller exempelvis vrakfynd och deras bevarande, eventuell dokumentation m. m.

Totalintrycket var således mycket positivt. De aktuella arkeologiska ämnesområdena har avancerat mycket raskt mot fördjupade kunskaper under senare år.

Sjätte kongressdagen ägnades åt en mycket lyckad exkursion på Öland inledd i Borgholm med en förnämlig utställning om det mesta av de senaste tjugo årens arkeologiska verksamhet på ön samt utarbetad av *Margareta Sjöberg* vid Riksantikvarieämbetets Ölands-kontor.

Exkursionens höjdpunkt var besöket vid *Eketorps borg* på södra Öland där en del av

den folkvandringstida ringmuren jämte två hus rekonstruerats. Rekonstruktionerna, som är mycket väl genomförda med intressanta konstruktionslösningar, väckte en mycket livlig diskussion, framför allt beträffande den i rekonstruktionerna uppvisade träbehandlingstekniken. Flera av exkursionsdeltagarna menade att man genom att använda krokigt och endast mycket grovt tillyxat trämaterial i bl. a. stolpkonstruktionerna i husen gav en felaktig bild av de folkvandringstida människornas förmåga att behandla trä. Vi vet ju genom andra fynd att man stod på en mycket hög nivå, när det gällde att tillverka saker i trä.

Sista mötesdagen tillbringades i Kalmar där bl. a. det nu färdigrestaurerade slottet besöktes. Här avslutades också hela mötet efter ett föredrag av professor *Erik Lönnroth* om Kalmar och Kalmarunionen. En värdig avslutningsplats på ett lyckat arkeologmöte. Det är väl också på sin plats att här nämna att nästa nordiska arkeologmöte, det som blir nr XVI, kommer att hållas på Island.

Slutligen något om den litteratur som utkommit eller utkommer med anledning av arkeologmötet. Som nämnts har mötesföredragen publicerats i ett s. k. *Förtryck till XV Nordiska arkeologmötet 1978*. Denna volym torde emellertid vara mycket svår att anskaffa eftersom upplagan utkom som en arbetshandling till arkeologmötet och därför är mycket begränsad. Emellertid kommer senare en bok med såväl mötesföredragen som de efterföljande debattinläggen att publiceras.

Vidare utkom ett arkeologiskt specialnummer av *Kalmar län 1978* till kongressen. Boken, som är läns museets ordinarie årsbok, har redigerats av Kerstin Pettersson och utdelades till alla kongressdeltagarna. Den innehåller en lång rad artiklar om de senaste tjugo årens ölandsarkeologi och är en värdefull sammanfattning av vad som hänt på öns arkeologiska forskningsfält. Alla som har intresse för ölandsarkeologi rekommenderas att skaffa denna volym. Den kan beställas på Läns museet i Kalmar, adr.: Skansen, 381 00 Kalmar. För Gotlands del utkommer i vår en bok med namnet *Arkeologi på Gotland*.

Den innehåller artiklar av ett 20-tal arkeologer och behandlar arkeologiska undersökningar på Gotland, framför allt de som genomförts under det senaste decenniet. Boken kan rekvideras hos Barry Press förlag, 621 01 Visby.

I sammanhanget kan det slutligen vara på sin plats att nämna den omfattande litteratur som har utkommit i samband med tidigare nordiska arkeologmöten. Inte minst är dessa arbeten av stort forskningshistoriskt intresse. En litteraturlista som vänligen sammanställts av Jannis Ambatsis bifogas därför här nedan:

1. *Gjessing, H.*, Det förste nordiske Arkeologmöte, Kristiania 4.—8. juli 1916. Kra 1918. 8:o. (Oldtiden. 7.)
2. *Kjær, H.*, Nordisk archæologmöde i København 1919. Kvhn 1920. 8:o. (Aarbøger f. nord. Oldkynd. 1920)
3. *Hallström, G.*, Nordiska arkeologmötet i Stockholm 1922. Berättelse över mötet och dess förhandlingar. 1923. 8:o.
4. *Nordman, C. A.*, Nordiska arkeologmötet Helsingfors 1925. Berättelse över mötet och dess förhandlingar. 1926. 8:o. (Finska fornminnesföreningens tidskrift. 36.)
5. *Bøe, J.*, Det femte nordiske arkeologmöte, Bergen 6.—9. juli 1927. Beretning. (1928). 8:o. (Bergens museums Årbok. 1928.)
6. *Arne, T. J.*, Det 6. nordiska arkeologmötet i Danmark 14—18 juni 1937. (Kort referat.) (Fornvännen 1937.)
7. *Arbman, H.*, Det 7. nordiska arkeologmötet (i Lund) den 22—25 augusti 1948. (Kort referat.) (Fornvännen 1949.)
8. *Meinander, C. F.*, Nordiska arkeologmötet i Helsingfors 1951. Berättelse över mötet och dess förhandlingar. Hfors 1951. (Finska fornminnesföreningens tidskrift. 52.)
9. *Möllerop, O. J.*, Det 9. nordiska arkeologmöte, Stavanger 1955. (Stavanger museum, Årbok 1955, tr. 1956.)
10. *Klindt-Jensen, O.*, Det tiende nordiske arkæologmöde i Danmark den 1.—6. september 1959. (Kort referat.) (Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie. 1959.)
11. 11:e nordiska arkeologmötet i Uppsala och Stockholm 17—21 aug. 1963. (Tor. 1964.)

12. *Edgren, T.*, Nordiska arkeologmötet i Helsingfors 1967. En berättelse över mötet och dess förhandlingar. Helsingfors, 1976. (Iskos, Finska fornminnesföreningen. 1. 1976.)
13. *Bonde-veidemann*, bofast-ikke bofast i nordisk forhistorie. Foredrag och diskusjoner fra 13. nordiske arkeologmøte i Tromsø 1970. (Tromsø museums skrifter. 14. 1973.)
14. *Det XIV nordiske arkæologmøde*. Beretning og autoreferater af foredrag. Århus, 1975. (Kuml. 1973—74. 1975.)

David Damell
Riksantikvarieämbetet
Box 5405
114 84 Stockholm